

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turpeen käytön rajoittamisesta ja turpeen merkityksellisyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ritva Elomaan /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 841/2020 vp:

Onko hallitus rajoittamassa turpeen käyttöä ja miten se arvioi turpeen käytön merkityksellisyttä energiakäytön lisäksi muut turpeen käyttötarkoitukset huomioiden ja miten turve korvataan yhtä toimivilla ja taloudellisilla ratkaisuilla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sanna Marinin hallitusohjelma sisältää tavoitteen Suomen hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä. Tähän liittyen hallitusohjelmassa tavoitellaan myös turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä päästöjen vähentämiseksi. Hallitus kuitenkin katsoo, että vähenemisen on oltava asteittaista, eikä sen tavoitteisiin kuulu turpeen energiakäytön, muun käytön tai turvetuotannon alasajo.

Turpeen energiakäyttö on tällä hetkellä noin 15 TWh vuodessa vaihdellen kuitenkin muutamia terawattitunteja mm. sääoloista riippuen. Tämä vastaa karkeasti noin 5 % Suomen kokonaisenergiankulutuksesta, mutta päästövaikutus on yli 10 % Suomen kokonaispäästöistä. Turvetta poltetaan edelleen lähinnä puun kanssa seospolttona keskimäärin vanhemmissa kattiloissa, joissa pelkkä puu aiheuttaisi kattilalle haitallista lämpöpintojen likaantumista. Turvetyöryhmän tilaamassa ja konsulttiyhtiö Afryn tekemässä taustaraportissa turpeen energiakäytön vähentymäksi on arvioitu vähintään 70 % vuoteen 2030 mennessä markkinaehtoisesti eli päästöoikeuden hinnan noustessa tämän hetken odotusten mukaisesti.

Turpeeseen perustuva sähköntuotanto mitä todennäköisimmin korvautuu muilla tuotantotavoilla, kuten tuulivoimalla. Kaukolämmön tuotannossa turve puolestaan korvautuu osittain puulla nykyisin turvetta käyttävissä kattiloissa, joilla on käyttöikää jäljellä. Hallituksen tavoitteena on, että loppuosa kaukolämmön tuotannosta korvautuisi polttoon perustumattomilla teknologioilla. Näistä erilaiset lämpöpumpputeknologiat (hukkalämmöt, geoterminen lämpö jne.) ovat tällä hetkellä varteenotettavin vaihtoehto. Hallitus valmistelee hallitusohjelman mukaisesti kaukolämpöverkkoon lämpöä toimittavien konesalien ja lämpöpumppujen sähkönkäytön siirtämistä sähköveroluokkaan II. Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen energiaverotusta koskeva esitys, jonka mukaan sähköveroluokka II alennettaisiin EU-minimiin vuoden 2021 alusta.

Turpeen energiakäytön trendi on ollut jo jonkin aikaa laskeva – 2000-luvun alussa kulutus oli korkeimmillaan jopa 30 TWh:n luokkaa. Vähenemiseen on vaikuttanut sekä päästökauppa että

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 841/2020 vp

2010-luvulla käyttöön otettu metsähakesähkön tukijärjestelmä, jolla korvattiin turpeen käyttämistä puulla voimalaitoksissa.

Turpeen energiakäytön lisäksi turpeen tärkeitä käyttökohteita ovat sen hyödyntäminen kasvualustana Suomen kasvihuoneilla, muussa puutarha- ja vihertuotannossa, metsätaimitarhoilla sekä kuiviketurpeena esimerkiksi nauta- ja siipikarjatiloihin. Suomi on ollut edelläkävijä paitsi turpeen tuotannossa, myös näiden turpeen käyttömuotojen tutkimuksessa ja käyttöönotossa, ja asiaa koskeva tietämys on vuosien varrella kasvanut merkittävästi.

Esimerkiksi kasvuturpeella on paljon etuja verrattaessa muihin kasvualustoihin. Sitä voidaan käyttää monilla erityyppisillä kasveilla, koska erilaiset turpeet poikkeavat toisistaan esimerkiksi ilmavuuden sekä kosteuden- ja ravinteidenpidätyskyvyn osalta. Vaihtelua aiheuttavat mm. turpeen maatumisaste sekä turvesuolla kasvaneet sammallajit, ja käyttöä voidaan vielä tehostaa tekemällä erilaisista turvetyypeistä kasvatettavalle kasville parhaiten sopivia seoksia. Kun viljelykäyttö on ohi, voidaan kasvuturvetta vielä hyödyntää esimerkiksi peltojen maanparannusaineena tai kompostoinnissa. Monilla kilpailevilla kasvualustoilla kuten esimerkiksi kivivillalla ei tätä jatkokäyttö- tai kierrätysmahdollisuutta ole.

Hallitus ja ministeriöt ovat tietoisia kasvu- ja kuiviketurpeen käytön ja saatavuuden uhkista, ja ovat käynnistäneet erilaisia toimia tilanteen kartoittamiseksi. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat rahoittaneet tutkimuksia esimerkiksi rahkasammalten tuotannon tekniikasta ja sen ympäristövaikutuksista. Rahkasammalkasvualustoja on pidetty lupaavana uutena mahdollisuutena kasvuturpeen osittaiseksi korvaajaksi, ja useita sammaltuotteita onkin jo markkinoilla. Monista hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta näillä pystytään kuitenkin korvaamaan vain osa kasvuturvetuotteista. Ympäristönäkökulmasta rahkasammaleen voidaan arvioida olevan ainakin jonkin verran kasvuturvetta kestävämpi raaka-aine, sillä noston jälkeen sammalkasvusto jatkaa kasvuaan keruualueella ja on täysin uusiutunut noin 20-30 vuoden kuluttua nostosta. Keruualueet eivät sijaitse koskemattomilla soilla, vaan jo ojitetuilla, kitukasvuisilla turvealueilla tai vanhojen turvesoiden reuna-alueilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut ajalle 31.3.2020- 31.3.2021 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää, miten turpeen käyttö suuntautuu hallitulla tavalla polton sijasta korkeamman jalostusasteen innovatiivisiin tuotteisiin, kun turpeen energiakäyttö hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti vähintään puolittuu vuoteen 2030 mennessä. Työryhmän tulee selvittää myös, miten muutokset turpeen käytössä tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja tehdä esityksiä toimista, joilla näiden muutosten aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia voidaan vähentää tai lievittää. Vaikka työryhmän toimeksiannossa nostetaan esille erityisesti polttoturpeen käytön vähentämisen vaikutukset, tarkastelee työryhmä muutoksia ja niiden vaikutuksia turpeen tuotannon ja käytön kaikilla osa-alueilla, myös kasvu- ja kuiviketurvesektoreilla.

Koska työryhmän työ on vielä kesken, ei sen esittämiä toimenpiteitä ole vielä käytettävissä. Työryhmän raportin valmistuttua hallitus tarkastelee siinä esiin nostettuja ehdotuksia ja poliittisen harkinnan jälkeen käynnistää turpeen tuotannon ja käytön vähentämisen negatiivisia vaikutuksia lieventäviä toimia käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 841/2020 vp

Helsingissä 25.11.2020

Elinkeinoministeri Mika Lintilä